

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies

Year: 9, Number: 33, p. 75-98, Autumn 2025

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Dil Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri*

Pre-school Teachers' Opinions Regarding the Acquisition of Language Skills in the Pre-school Period

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
05/08/2025

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
24/09/2025

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
25/09/2025

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi İrem Altan Aksu
İstanbul Gedik Üniversitesi
Çocuk Gelişimi Programı
irem.altan@gedik.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1396-3013

Prof. Dr. İbrahim Coşkun
Trakya Üniversitesi
Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
ibrahimcoskun@trakya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6270-7613

*Bu çalışma Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 26/05/2021 tarih ve E-29563864-050.04.04-61786 belge numarası onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Öz

Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin 2013 yılında yayınlanan okul öncesi eğitim programında belirlenen dil becerilerinin çocuklara kazandırılmasına yönelik görüşlerini betimlemek amaçlanmıştır. Araştırma, bu amaç doğrultusunda belirlenen beş alt problem kapsamında nitel olarak desenlenmiştir. Araştırmacılar tarafından öğretmenlere yönelik bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Çalışma grubunu, yaş ortalamaları 30, ortalama altı buçuk yıllık mesleki deneyimli 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcıların dil becerilerini kazandırmak için en sık drama, tartışma ve oyunu kullandığı analiz edilmiştir. En çok kullanılan etkinlik türünün Türkçe etkinlikleri olduğu görülmüştür. Dil becerileri çalışılırken çoğunlukla hikâye anlatım materyallerinin tercih edilmiş, ardından sırayı teknolojik materyaller ile duyu ve kavram materyalleri izlemiştir. Dil becerilerini değerlendirme sürecinde soru sorma tekniğinin öne çıktığı görülmüştür. Katılımcılar, çocuklarla dil becerileri çalışırken çocukların hazırbulunuşluk düzeylerinin yeterli olmamasından, farklı ilgi alanlarına sahip olmasından, özel gereksinim ihtiyaçlarından ve sınıfların kalabalık olmasından kaynaklanan güçlüklerle karşılaştıklarını vurgulamıştır. Elde edilen diğer bulgulara göre, okul öncesi eğitimde aile katılımının artırılması; kapsayıcı eğitim uygulamalarının okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiği görülmüştür. Araştırma sonuçları oyun ve drama temelli uygulamaların dil becerilerini kazandırmada etkili bir yol olduğunu ortaya koyan alan yazındaki benzer bulgularla örtüşmekte, okul öncesinde kapsayıcı ve aile katılımını destekleyen yaklaşımları desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Dil Becerileri, Okul Öncesi Öğretmenliği, Aile Katılımı, Kapsayıcı Eğitim

Abstract

The aim of this study is to describe preschool teachers' views on fostering the language skills outlined in the 2013 Preschool Education Curriculum. The research was designed qualitatively and addressed five sub-problems. A data collection tool developed by the researchers was administered via online platforms. The study group consisted of 20 preschool teachers with an average age of 30 years and approximately six years of professional experience. Data were analyzed through content analysis. Findings revealed that teachers most frequently used drama, discussion, and play to support children's language development. Turkish language activities were identified as the most commonly preferred type, while storytelling materials were the most frequently employed tools, followed by technological, sensory, and conceptual materials. Regarding assessment, questioning was the most widely applied method. Participants reported challenges such as insufficient readiness, diverse interests, special educational needs, and crowded classrooms. Additional findings emphasized the importance of enhancing family involvement and providing in-service training to support inclusive practices. Overall, the study highlights that play- and drama-based approaches are effective in promoting language skills, consistent with previous research, and underscores the need for inclusive and family-oriented practices in preschool education.

Keywords: Pre-School Education, Language Acquisition, Pre-School Teaching, Family Involvement, Inclusive Education

Atf Bilgisi / Citation Information

Altan Aksu, İ., & Coşkun, İ. (2025). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik görüşleri. *Asya Studies*, 9(33), 75-98.
<https://doi.org/10.31455/asya.1758955>

GİRİŞ

Dil, insanlık tarihi boyunca farklı biçimlerde varlığını sürdüren köklü bir yapıdır. Dil üzerine, alan yazınında kesin ve ortak bir görüşü temsil eden bir tanım bulunmamaktadır. Buna karşın, tanımların ortak noktasında, dilin insanın kendisini ifade etmek ve çevresiyle iletişim kurmak için kullandığı en güçlü araç vurgusu yapılmaktadır (Özen, 2024). Dil, ait olduğu toplumun kültürüne dair izleri taşıyan, kendi içinde bir sistem olarak kendine has öğeleri, cümle kurma kuralları, sesleri bulunan bir iletişim aracıdır (Bayraktar, 2024; Beard, 2018). Bu yönleri kapsamında, hem insanların dil becerilerini nasıl kazandığına yönelik soruların araştırılması hem de dilin kendisinin özelliklerinin tanımlanarak açıklanabilmesi gibi temel sorular için Psikoloji, Çocuk Gelişimi, Filoloji gibi birçok bilimsel disiplin kapsamında dil üzerine araştırmalar yapılmaktadır. Arslantosun (2021)'un da ifade ettiği gibi, dil aslında düşüncelerin sesidir. Bu yüzden hayata başladığı andan itibaren sosyal bir varlık olarak atfedilen insanın, iletişime geçmek için dile ihtiyacı olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Dil gelişiminin en hızlı olduğu dönemlerden biri olan okul öncesi dönemde (Çiçek, 2022; Yılmaz Bursa, 2024: 88) çocuğun çok yönlü gelişimini destekleyen okul öncesi eğitim modellerini kapsayan eğitimlerin dil becerileri (Çiftçi ve Taşkın, 2025), erken okuryazarlık (Özbek vd., 2025), sosyal ve duygusal gelişim (Çetingöz, 2025) başta olmak üzere çocuğun birçok gelişim alanına destek olduğu araştırmalarla desteklenmektedir.

Türkiye'nin eğitim sisteminde, okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmamıştır. 2020-2021 eğitim öğretim döneminde geçerli olan okul öncesi eğitim, 36-72 aylık dönemdeki çocuklar için ailelerinin tercihlerine bağlı olarak çocuklara verilen bir eğitimidir. Eğitim kademelerine göre sıralandığında okul öncesi eğitim en alt kademede yer alıyor olsa da bireyin hayatındaki birçok becerinin temelini atıldığı yer olarak birinci derecede öneme sahiptir. Okul öncesi eğitimi alan çocukların bu eğitimi almayanlara göre daha başarılı akademik beceriler geliştirdiği, uzun süreli sosyal yararlar sağladığı izlenmektedir (Şahin, 2014).

Okul öncesi eğitimde temel ilke çocukların sağlıklı büyümelerini; fiziksel, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarından gelişimlerinin en üst seviyeye ulaşmasını, ilkökula hazırbulunuşluğu sağlamaktır. Bu ilkeler gözetilerek okul öncesi eğitimde dört temel alanda oluşturulmuş kazanımlar bulunmaktadır. Bunlar, dil-bilişsel, sosyal ve duygusal, motor gelişim ve öz bakım gelişimidir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitimi Programında (MEB, 2013) belirttiği üzere okul öncesi eğitimin amaçları arasında çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak bulunmaktadır. Bu amaca yönelik olarak MEB'in okul öncesi eğitim programında yer alan dil becerisi kazanımları, çalışmanın bel kemiğini oluşturmuştur. MEB'in 2013'te yayınladığı Okul Öncesi Programına göre dil gelişimiyle ilgili kazanımlar 12 tanedir. Bu kazanımlar; çocuğun sesleri ayırt etmesi, Türkçe dil bilgisi kurallarına uygun konuşabilmesi, sözcük dağarcığının, dinleme ve ifade etme becerilerinin, erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi gibi dilsel becerileri kapsamaktadır. Yapılan bir çalışmada, bu kazanımların %12,9 oranında okuma yazma becerilerine katkı sağladığı ancak bu katkının ilişkilendirilmesinin öğretmenin inisiyatifinde olduğu bildirilmiştir (Yazıcı ve Kandır, 2016). Dil gelişimi becerilerine dair dört kazanım ve 15 göstergenin 21. yüzyıl becerileriyle örtüştüğü bildirilmiştir (Tuğluk ve Özkan, 2019). Yine bu becerilerin, kazanımlar çerçevesinde okul öncesi çocuklarına yönelik içeriklerle sunulması kazandırılması öğretmenlerin inisiyatifinde görünmektedir. Başka bir

araştırmadaysa K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli kapsamında analiz edilen MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı dil gelişimi kazanımları, %50 eşleşme düzeyiyle bütüncül modelde yer almış; dil gelişimi kazanımlarından 5'inin kavramsal-bütünleşik becerilerle 1'inin sosyal duygusal becerilerle, göstergelerinse 6'sının %8,82 oranla süreç bileşeniyle eşleştiği bildirilmiştir (Aras vd., 2023). Elde edilen araştırma sonuçları 21. yüzyıl becerileri anlayışıyla paralellikte düşünüldüğünde, dil becerileri kazanımlarının yalnızca akademik yeterlilik kazandırılması amacıyla değil; aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim kurabilmek ve iş birliği yapabilmek gibi üst düzey bilişsel becerilerin gelişimi için temel oluşturduğu görülmektedir. Bu sebeple, söz konusu kazanımların eğitim sürecinde nasıl ele alındığı, hangi yöntem ve içeriklerle sunulduğu ve öğretmen inisiyatifinin bu süreçteki rolü büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenlerinin dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik görüşlerinin alınması hem mevcut uygulamaların etkililiğini değerlendirmek hem de öğretim programlarının güncellenmesi ve geliştirilmesi sırasında alanda çalışanların doğrudan alınan bir veri kaynağı olması açısından önemli bir gereklilik olarak görülmektedir.

Öğretmenlerin kazanımların becerilere dönüştürülmesindeki rolü göz önüne alındığında, öğretmenleri içeren araştırmaların önemli olduğu görülmektedir. Türkiye'deki dil becerileri üzerine yazılmış tezlerin incelendiği bir araştırmada, yapılan çalışmaların %25'inin öğretmenleri içerdiği bildirilmiştir (Karaoğlu ve Esen Çoban, 2019). Türkiye'deki okul öncesi eğitimde dil gelişimi temalı lisansüstü yayınların incelendiği başka bir araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimi kazanımlarına yönelik görüşlerini kapsayan bir konu başlığı görülmemekle birlikte; araştırmalardaki çalışma grubu incelendiğindeyse sadece bir adet araştırmacının öğretmen ve aileyi kapsadığı; dört araştırmada da çocuk ve öğretmen, çocuk, öğretmen ve aile şeklinde olduğu görülmüştür (Kiremit, 2019). Buradan anlaşılabileceği üzere, okul öncesi dönemdeki dil becerilerine yönelik çalışmalarda öğretmenlerin görüşlerini içeren araştırmaların sayısı nicel olarak sınırlıdır. Karagöl (2018) Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans programındaki ders içeriklerini dil becerileri açısından değerlendirmek için yaptığı çalışma sonucunda; dil becerilerine atıf yapan derslerin olduğunu ancak bu derslerin herhangi birinde dil becerilerinin okul öncesi çocuğuna öğretimiyle ilgili bilgi bulunmadığını belirtmiştir. En verimli çalışma düzeninin meslek eğitiminde alınan teorik bilgilerin uygulamaya geçebildiğinde ortaya çıkabildiği düşünülmektedir. Ancak üniversite eğitimi alındığı dönemde, nitelikli bir staj programına dâhil olmamış öğrenciler; mezun olup iş hayatında uygulamaya geçtiklerinde karşılaştıkları sorunları çözmekte zorlanmakta, önceden kestirim yapma becerisini aktif kullanamamaktadırlar. Çobanoğlu vd. (2020) yaptığı çalışmada, yeterince uygulama yapmayan öğretmen adaylarının “sudan çıkmış balık” kavramı ile içinde bulundukları durumu tanımladıklarını bildirmiştir. Ek olarak yine okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere ihtiyaçları olduğunu ve bu eğitimleri veren uzmanların kendi alanlarında deneyime sahip öğretmenler olması gerektiğini belirten ifadeler kullanmışlardır. Bu araştırma sonuçları göz önüne alındığında alanda çalışan öğretmenlerin de en az öğretmen adayları kadar kendi meslektaşlarının tecrübelerine, sorunlara yaklaşım türlerine ve teori bilgilerinin sınıf içinde nasıl uygulamaya dönüştürüleceğine dair yol göstermelerine ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri alınarak, alan yazınında nicel olarak kısıtlı olan öğretmenlerin dahil olduğu araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonuçlarının, yeni mezun olmuş okul öncesinde görev yapan öğretmenlere dil

becerileri kazanımlarını çalışırken ne gibi yöntemler kullanabilecekleri, eğitim sürecinde hangi tür materyallerle çalışabilecekleri hakkında bilgi vermesi aracılığıyla alan yazınına katkı sağlaması hedeflenmiştir. Ek olarak, formal eğitim sürecinde yer verilemeyen ancak öğretim sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında, alanda çalışan meslektaşlarının yaşadıklarından yola çıkarak karşılaşmaları olası problemlere karşı hazırlıklı olmalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Okul öncesi dönemde dil gelişiminde yaşanması muhtemel problemlerin yalnızca iletişim kabiliyetine değil, sosyal yaşantıya, zihinsel gelişime, akademik becerilere, duyuşsal ve davranışsal sorunlara kaynak olabileceği (Güven, 2009) göze alındığında, dil öğretiminin nasıl yapıldığı hususunun araştırılmasının önemli olduğu görülmektedir. Gelişimin önemli alanlarından ve zihinsel gelişimle de yakın bağıntısı olan dil gelişimi becerilerinin kazandırılması için öğretmenlerin etkili ve nitelikli bir şekilde uygulama süreci yürütülebilmeleri son derece önem arz eden bir husustur. Bu sürecin öğretmenlerin gözünden incelenmesi, uygulanan eğitim programları ile uygulayıcı öğretmenin eğitim ortamında karşılaştığı durumları nasıl yorumladığı, süreci nasıl yapılandığı ve hangi pedagojik tercihleri benimsediği ile ele alınmasının, mevcut eğitim programlarının etkililiği açısından anlamlı veriler sunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, her yıl gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlere yönelik gerekli ihtiyaç analizinde rol oynayabilir. Ayrıca, alan yazınında benzer konulara odaklanan Türkiye’de yapılmış araştırmalar yer alsa da bu araştırmanın veri toplama sürecinin Covid19 küresel salgını olması, öğretmenlerin hibrit ve/veya uzaktan eğitimi deneyimlerken, yüz yüze eğitim dönemindeki eğitim süreçlerini daha objektif değerlendirmesine, karşılaştırma yaparak sorulara cevap vermesine katkı sağlamış olabilir. Bu yolla ortaya çıkarılan sonuçların, alanda çalışan ve çalışacak olan eğitimcilere ışık olması, daha sonra yapılacak olan araştırmalara fikir vermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında belirlenen dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik görüşlerini betimlemek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin dil becerilerini kazandırırken kullandıkları yöntemleri, materyalleri, karşılaştıkları sorunları ve çocukların dil becerilerini ölçme işlemlerini nasıl yaptıklarını betimlemek ve alan yazınına kazandırmak hedef olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı olan okul öncesi eğitimde görev yapan öğretmenlerin MEB’in yayınladığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik kazanımlara ilişkin görüşlerinin araştırılması çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi yöntem, teknik ve stratejilerle kazandırmaktadır?
2. Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi etkinlik türlerinden yararlanarak kazandırmaktadır?
3. Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi materyalleri kullanarak kazandırmaktadır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimine yönelik kazanımları çalışırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
5. Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimi kazanımlarının değerlendirme işlemlerini nasıl yapmaktadır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kurgulanan model, araştırmanın deseni, çalışma grubunun özellikleri detaylandırılarak belirtilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı, nicel araştırma yaklaşımlarından daha farklı bilimsel yaklaşıma sahiptir. Maxwell'in (1996) belirttiğine göre nitel araştırma, araştırma sürecinin çeşitli aşamaları arasındaki karşılıklı etkileşimi, esnekliği ve ilişkiyi ön plana çıkarmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmalarda analizler metin ve imgesel verilere dayanarak yapılır. Coşkun ve Paksoy (2016) nitel araştırmayı, bir soğanın katmanlarını ayırır gibi veriyi bölümlere ve parçalara ayırmak ve daha sonra tekrar bir araya getirmek olarak betimlemişlerdir. Yıldırım ve Şimşek (2018) genel olarak nitel araştırmayı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koymasına yönelik süreci izleyerek yapılan araştırma olarak betimlemişlerdir. Bu bağlamda araştırma, Hewson, Vogel ve Laurent'in 2015 yılında tanımladığı üzere belirli bir durumu, kişiyi, olay veya olguları araştırmak amacıyla özel tasarlanmış olan birincil araştırmadır (Creswell, 2017).

Bu araştırmada nitel araştırmalarda sıkça kullanılan fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Fenomonolojik (olgubilim) araştırma, kaynağını Felsefe ve Psikoloji bilimlerinden alır. Araştırmacının katılımcılar tarafından tanımlanmış şekliyle bir fenomenle ilgili bireylerin yaşanan deneyimlerini betimlediği; bu betimlemelerin söz konusu fenomenle ilgili çeşitli deneyimlere sahip bireylerin tecrübelerinin özüne ulaşılmasıyla sonuçlanan bir araştırma desendir (Creswell, 2017). Alan yazını incelendiğinde, bireylerin belirli bir alanda görüşlerini almayı amaçlayan araştırmalarda fenomenolojik desenin sıkça kullanıldığı görülmüş, araştırmanın konusuna en uygun desenin olgubilim deseni olduğu kararına varılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken ölçüt örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2018) tekniği tercih edilmiştir. Araştırmaya katılım için okul öncesi öğretmenliği veya çocuk gelişimi lisans mezuniyetine sahip olmak, 2020-2021 eğitim öğretim döneminde aktif olarak okul öncesi dönemindeki çocuklarla çalışıyor olmak ölçütleri olarak belirlenmiştir. Okul öncesi kurumunda görev yapan 20 öğretmen araştırmaya katılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonrasında etik hususlar göz önüne alınarak her katılımcıya katılımcı kelimesinin baş harfi olan 'K' ile rastgele atanan sıra numaraları verilerek; K1, K2, K3... şeklinde kodlanmıştır.

Katılımcıların %95'i kadın, %5'i erkektir. Medeni durumları incelendiğinde %45'inin bekar %55'inin evli olduğu görülmüştür. Mezun olunan lise türüne göre yapılan incelemede katılımcıların %50'sinin Meslek Lisesinden; %30'unun Anadolu Lisesinden %20'nin de diğer lise türlerinden mezun olduğu görülmüştür. Katılımcıların ortalama 6,5 yıllık okul öncesi öğretmenliği tecrübesine sahip olduğu görülmüştür. Araştırma grubunun yaş ortalaması 30,2 olarak bulunmuştur. Katılımcıların günlük eğitim-öğretimde bulunma süresi ortalaması 6 saat olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından soru formu oluşturulmuştur. Öncelikle 2013 yılında MEB tarafından yayınlanan okul öncesi programında bulunan dil becerisi kazanımları listelenmiştir. Daha sonra bu becerilere dair, araştırmanın alt problemleriyle bağlantılı olacak şekilde sorular oluşturulmuştur. Alan yazınında belirtildiği üzere, soruların kolay anlaşılabilir olmasına, amaç odaklı olmasına, yönlendirici olmamasına, çok boyutlu olmamasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Sorular mantıklı bir biçimde sıralanarak, alternatif soru eklemesinde bulunulmuştur. Formda bulunan bilgilendirme notunda, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülüğe dayalı olduğu, katılımcıların rumuz kullanabilecekleri, verdikleri cevapların bilimsel çalışma amaçlı kullanılacağı bildirilerek güven oluşturuvcu giriş yapılmıştır. Nitel araştırmanın ve bu araştırmanın doğasına en uygun olan soru tipi olduğu düşünülerek, katılımcıların fikirlerini serbestçe ifade edebilmeleri için soruların açık uçlu olması tercih edilmiştir.

Katılımcıların formu doldururken geçireceği süre ve cevapların bir bütünlük içinde ele alınabilmesi açısından dil becerisi kazanımları kendi içerisinde beş gruba ayrılmıştır. Gruplandırma yapılırken, okul öncesi dil becerileri kazanımlarının, bir üst seviyesi olan ilkökul Türkçe dersinin kazanımlarıyla bütünlük oluşturmalarına dikkat edilmiştir. Böylece alt problemlerin kazanımlar açısından detaylı olarak cevaplandırılması amaçlanmıştır. Kazanım grupları: Birinci grup kazanım numaraları 1, 2 ve 9; ikinci grup kazanım numaraları 3 ve 4; üçüncü grup kazanım numaraları 5, 7 ve 8; dördüncü grup kazanım numaraları 10, 11 ve 12; beşinci grupta ise 6 numaralı kazanım olarak belirlenmiştir.

Soru formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik bilgilere dair sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde, okul öncesi dil kazanımlarından oluşan 5 kazanım grubu için araştırmanın dört alt problemi ışığında hazırlanan dört adet sorudan oluşturulan toplamda 20 soru sorulmuştur.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim güz dönemi içerisinde aktif olarak okul öncesi öğretmenliği yapan eğitimcileri kapsamaktadır. Belirtilen dönemde Covid-19 salgını dolayısıyla Türkiye’de eğitim çevrim içi olarak yürütülmüştür. Salgın şartları sebebiyle araştırmanın verileri toplanırken de yüz yüze görüşme yerine internetten görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. İnternet yoluyla yapılan nitel araştırmalarla ilgili alan yazınında farklı görüşler bulunmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2018)’e göre, sadece yüz yüze görüşme verilerine dayalı olarak analiz eden bir araştırma etnografik boyutları olmayan veya etnografik özelliği düşük olan araştırmalar olarak anılmakta ve bu tür daha çok algı ve görüşlere odaklı araştırmaların internet veya çevrim içi yöntemlerle yapılması; geleneksel yüz yüze görüşmelerle karşılaştırıldığında ciddi zafiyetler doğurmamaktadır. Daha çok metinsel analize dayanan bu araştırma türlerinde araştırmacıyla katılımcının fiziksel olarak aynı anda aynı ortamda olması araştırma için olmazsa olmaz bir şart niteliği taşımamaktadır.

Araştırmacılar tarafından oluşturulan soru formu çevrim içi ortama aktarılmış ve Yıldırım ve Şimşek’in (2018) tanımladığı ölçüt örnekleme metodu ışığında veriler toplanmıştır. Araştırmada yer almak için belirlenen ölçüt, 2020-2021 eğitim öğretim güz dönemi içerisinde

aktif olarak okul öncesi öğretmenliği yapıyor olmak, ilgili bölümlerden lisans mezunu olmak olarak belirlenmiştir. Ölçütlere uygunluk gösteren katılımcılara sosyal medya-kişisel cep telefonları üzerinden ulaşılmış; sorular üzerine cevapların yazılabileceği formda gönderilmiştir. Katılımcılarla araştırmacıların uygun olduğu zaman dilimi belirlenerek, tercih edilen çevrim içi görüşme platformlarında, gönderilen form üzerinden eş zamanlı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim döneminde aktif olarak çalışıyor olma şartı çevrim içi eğitimin farklılıklarına odaklanmak amacıyla seçilmemiştir. Katılımcılara yüz yüze eğitim dönemini baz alarak soruları cevaplamaları konusu bildirilmiştir.

Katılımcılar, çevrim içi görüşmelerde cevaplarını vermiş, cevaplar paylaşılan ekran üzerinden forma işlenmiştir. Soru formunu doldurmak görüşmelerle birlikte ortalama 60 dakika sürmüştür. Verilerin toplanması 2 hafta içerisinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcıların soru formuna yazılan cevapları içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplarda bir değişiklik yapılmadan doğrudan analiz edilmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2018). İçerik analizinde esas amaç, elde edilen verileri açıklayacak kavramlara ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Analiz için araştırmacılar parçadan bütüne doğru bir yaklaşımla işleme başlamıştır. 20 katılımcının birinci soruya verdiği cevaplar ayrı ayrı metinler halinde düzenlenerek kodlama işlemi yapılmıştır. Aynı cevaplar frekans verisi olarak işlenmiştir. Kodların gruplanması aşamasında, alan yazını taramasıyla temalar ve kategoriler belirlenmiştir.

Araştırmanın ilk alt problemini içeren “öğretim, yöntem ve teknikler” teması için Aydoğan, Özyürek ve Gültekin Akduman (2018) tarafından yazılan Öğrenme ve Öğretme Teknikleri kitabı kaynak olarak alınmıştır. Araştırmanın ikinci alt problemini içeren “materyal kullanımı” teması için Avcı (2019) editörlüğündeki Okul Öncesinde Materyal Geliştirme kitabındaki ayırımından yararlanılmıştır. Araştırmanın üçüncü alt problemini olan “çalışırken karşılaşılan problemler” ile dördüncü alt problemi olan “ölçme ve değerlendirme yöntemleri”, katılımcıların yanıtları temelinde kodlamalar yapılmış, alan yazını doğrultusunda kodlardan temalara ulaşılmıştır. Tüm veri analiz süreci araştırmacılar tarafından yürütülmüş; araştırma süreci içerisinde uzman görüşlerine başvurularak geçerlik-güvenirlik ilkelerine hassasiyet gösterilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın iç geçerliğini sağlayabilmek amacıyla soru formunda kullanılan sorular alan yazını taraması yapılarak taslak form haline getirilmiştir. Oluşturulan taslak form; çalışma modeline uygun olarak 3 okul öncesi uzmanının görüşüne sunulmuştur. Okul öncesi uzmanları, daha önce nitel çalışma kurgulayarak bilimsel makale, lisansüstü yayını yapmış, okul öncesi alanında çalışan bilim uzmanlarıdır. İnceleme sonunda verilen geri bildirim sonrasında form son halini almıştır. Son haliyle form, okul öncesinde görev yapan ve araştırmada yer almayacak olan 5 öğretmenden oluşan pilot bir gruba uygulanmıştır. Pilot grupta yer alan öğretmenler, formu doldurma süresinde, soruların anlaşılması konularında sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

İnternet üzerinden gerçekleştirilen araştırmanın geçerliliğini artırmak için araştırmacılar tarafından okul öncesinde görev yaptığı kesin olarak belirlenen kişilere soru formu iletilmiştir.

Güvenirlilik için yapılan çalışmalarda, araştırmacılar Miles ve Huberman'ın önerdiği güvenirlilik formülünü ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği (79)}}{(\text{Görüş Birliği (79)} + \text{Görüş Ayrılığı (11)})}$) kullanmış ve güvenirliliği .82 olarak saptamıştır. Bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilebilir güvenirlilik sınırı içerisinde yer almaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Ek olarak, temaların ve kodların belirlenmesi işlemleri birden çok kez kontrol edilmiş; bulgular bölümünde katılımcıların görüşleri doğrudan alıntı yapılarak güvenirlilik ve geçerliliğe katkı sağlanmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Karar Tarihi: 26.05.2021

Belge Numarası: E-29563864-050.04.04-61786

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları sunulmuştur. Bulgular, alt problemler başlığı düzeninde, araştırma grubunun örnek cevaplarını içerecek şekilde düzenlenmiştir.

Dil Becerileri Kazanımları Çalışılırken Kullanılan Yöntemler

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında katılımcılara “Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi yöntemlerle kazandırmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların beş kazanım grubu için verdiği cevapların analizine ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Dil Becerileri Kazanımlarını Çalışırken Kullandıkları Yöntemler

Yöntem-Teknik-Strateji	<i>f</i>	%
Drama	32	22,53
Tartışma	23	16,19
Oyun	19	13,38
Soru cevap	19	13,38
Anlatım	17	11,97
İzlettirme	6	4,22
Model Olma	4	2,81
İş Birliğine Dayalı Öğretme Teknikleri	3	2,11
Diğer	19	13,38
Toplam	142	99,97

Okul öncesi öğretmenlerinin dil kazanımlarını çalışırken kullandıkları yöntemlere bakıldığında en sık dramanın kullanıldığı görülmektedir. Drama kapsamında verilen cevaplarda eğitimcilerin drama, rol oynatma, tiyatro, taklit yaptırma gibi yöntemleri kullandığı görülmektedir. İkinci sırada tartışmayı kullanan eğitimciler çoğunluktadır. Oyun ise üçüncü sırada kullanılan yöntem olmuştur. Diğer kapsamında sıklığı 3’ten küçük olan cevaplar kategorize edilmiştir. Bunlar arasında; dans ettirme, dikkat çekme gibi cevaplar bulunmaktadır.

Birinci alt probleme yönelik olarak bazı katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

K10: “Düz anlatım yönteminden sonra müzik enstrümanları kullanarak eğlenceli hale getiriyorum. Oyun oyunlaştırma yöntemiyle pekiştirmeye çalışıyorum.”

K3: “Şöyle oluyor mesela bir kitap okudum kullandığım yöntem aynı böyle kitap okudum ya da bir film izlettim ya da şarkı dinlettim kitabın bazen dramasını yapabiliyoruz. Bazen kitabın resmini çizebiliyoruz aynı şekilde dinlediğimiz izlettiğimiz bazı şarkıların draması çok güzel oluyor böyle de çocuklar mesela izlediklerinin anlamını kavriyorlar dinazor şarkısı gibi ya da draması yapılabilen şeylerde de çocuklar dili iletişim amacı ile kullanabiliyor. Böylece çocuklar birbirleriyle sosyal ilişkiler kuruyorlar birbirleriyle konuşuyorlar birbirleriyle alışveriş yapmış oluyorlar bu sonuçta da dilin asıl önemli olan iletişim amacı gerçekleşmiş oluyor.”

Dil Becerileri Kazanımları Çalışılırken Kullanılan Etkinlikler

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında katılımcılara “Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi etkinliklerle kazandırmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların beş kazanım grubu için verdiği cevapların analizine ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Dil Becerileri Kazanımlarını Çalışırken Tercih Ettiği Etkinlik Türleri

Etkinlik	f	%
Türkçe Etkinlikleri	139	59,91
Müzik Etkinlikleri	67	28,87
Sanat Etkinlikleri	15	6,46
Matematik Etkinlikleri	7	3,01
Fen Etkinlikleri	4	1,72
Toplam	232	99,97

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, yoğunlukla Türkçe etkinlikleri kategorisinde toplanmıştır. Türkçe etkinlikleri temasında yer alan cevaplar arasında; tekerleme söyletmek, cümle kurdurmak, heceleme çalışması yapmak, hikaye anlattırmak, masal okumak, bilmece sormak, hafıza kartlarını kullanmak, rakam kartları kullanmak, eğitici-zeka oyunu kartlarını kullanmak, grupla sohbet ettirmek, hikaye canlandırma çalışmaları, gibi etkinlikler yer almıştır. Müzik etkinliklerinde şarkı dinlettirmek, şarkı söylettirmek, hayvan seslerini taklit ettirmek gibi etkinlikler bulunmaktadır. Sanat etkinlikleri kapsamında resim göstermek, serbest resim çalışması yaptırmak, görsel üzerinden anlatım yaptırmak cevapları yer almıştır. Matematik etkinliklerinde çoğunlukla grafik çalışmaları temelli etkinlikler bulunurken, fen etkinliklerinde deney yaptırmak ile doğa etkinliği cevapları verilmiştir.

İkinci alt probleme yönelik olarak bazı katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

K18: “Müzikli ritmik ses ve nefes çalışmaları yaptırıyorum sesin yönünü kaynağını bulma durma başlama yavaşça yükselme yavaşça alçalma gibi oyunlaştırılmış etkinlikler yapıyorum.”

K20: “Bir örnek vereyim tabi, Matematik ve Türkçe (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği şeklinde, çocuklara içinde sayıların gizli olduğu bir öykü okuyacağımı söylerim. Çocuklara masada oturmalarını söyleyip kâğıt kalem veririm. Çocukların öyküyü dinlerken sayıları bulmalarını isterim. Öykü bitince hangi sayıların geçtiği sorar, sesli olarak söylemelerini

isterim. Unutulanlar ya da bulunamayanlar olursa hatırlatırım. Sonra çocuklara sayı kartları dağıtıp, öyküde sayıları duydukça sayı kartlarını havaya kaldırmalarını ve sayıları tekrar etmelerini isterim.”

Dil Becerileri Kazanımları Kazandırılırken Kullanılan Materyaller

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında katılımcılara “Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimi kazanımlarını çocuklara hangi materyalleri kullanarak kazandırmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların beş kazanım grubu için verdiği cevapların analizine ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Dil Becerileri Kazanımlarını Çalışırken Kullandıkları Materyaller

Materyal	f	%
Hikaye Anlatım Materyalleri	103	35,15
Teknolojik Öğretim Araçları	77	26,27
Duyu ve Kavram Materyalleri	63	21,50
Kukla, Maske ve Kostüm	24	8,19
Artık Materyaller	20	6,82
Oyuncaklar	5	1,70
Diğer	1	0,34
Toplam	293	99,97

Üçüncü alt probleme yönelik olarak eğitimcilerin dil becerileri kazanımlarını çalışırken kullandıkları materyaller üzerine içerik analizi yapılmıştır. Tablo 3’te de görüldüğü üzere okul öncesi öğretmenlerinin en sık kullandıkları materyaller hikaye anlatım materyalleri olarak belirtilmiştir. Bunlara örnek olarak; hikâye kitapları, nesne-eşleştirme-ses-hikâye kartları materyalleri ifade edilmiştir. İkinci sıklıkla kullanılan materyaller grubunda olan teknolojik materyallerde; televizyon, bilgisayar, akıllı telefon, akıllı tahta, yazı tahtası, mikrofon, ses kaydı yapan ve ses dinlenebilen cihazlar bulunmaktadır. Duyu ve kavram materyalleri arasında öne çıkan materyaller şöyle sıralanmaktadır: Ritim aletleri, oyun hamurları, yapbozlar, marakas, çingirak, duyu kitabı. Kukla, maske ve kostüm materyallerinde, el kuklası, çorap kuklası, ipli kukla, parmak kukla, yüzük kukla, dolgu kukla vb. türler yer almaktadır. Artık materyallerde ise kağıt, kapak, boncuk, deniz kabuğu gibi materyaller ifade edilmiştir. Oyuncaklar kapsamında kategorize edilen cevaplar arasında evcilik oyuncakları ve top bulunmaktadır. Diğer kapsamında sıklığı bir olan şarkı sepeti cevabı kategorize edilmiştir.

Üçüncü alt probleme yönelik bazı katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

K8: “*Bilgisayar, farklı resim kartları, projeksiyon, hikaye kitaplarından yararlanabiliyorum.”*

K6: “*Genelde görsel kartlar kullanıyoruz, teknolojik aletler dediğim gibi CD oluyor Projeksiyon oluyor şimdi akıllı tahtalar var artık teknoloji baya ilerledi onları kullanıyoruz teyp kullanıyoruz önce görsel dil önce ses diyorsam bazen teyp kullanabilirim bu tarz materyaller kullanıyorum sonra desteklemek için de hangi bir şeyi nesnenin orda varlığından bahsedecek isem müzik aleti ise müzik aletini birebir kendilerini getirip dokunmalarını istiyorum bizde biliyorsun çocuk gelişimi olarak yaşayarak öğrenmelerini istiyoruz ve dokunarak yaparak*

yaşayarak öğrenmelerini öncelik verdiğimiz için gerçek materyaller kullanmaya özen gösteriyoruz.”

K7: “Çocukların ilgileri ile devam ediyor. Bazen kitapları bazen de deney malzemeleri kullanmam gerekiyor. Bazı deneylerden de fazlaca sözcük öğrenebiliyorlar. Onun dışında müzik videoları kullanıyorum bazen çocukların bilmediği müzik aletlerini sınıflara getiriyorum. Kalimba gibi kalimba onlar için yeni bir kelime oluyor.”

Dil Becerileri Kazanımları Çalışılırken Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında katılımcılara “Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimine ait kazanımları çalışırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların beş kazanım grubu için verdiği cevapların analizine ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Dil Becerileri Kazanımlarını Çalışırken Karşılaştıkları Zorluklar

Zorluk Türü	f	%
Bilişsel becerilerden kaynaklı sorunlar	33	22,14
Çocukların kişilik özelliklerine dayanan sorunlar	31	20,80
Dil bilgisi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar	18	12,08
Özel gereksinimli çocuklar	16	10,73
Aile desteği alınmaması	12	8,05
Şive/dil farklılığından kaynaklanan sorunlar	10	6,71
İletişim problemi	10	6,71
Sınıf mevcudunun fazla olması	4	2,68
Diğer	15	10,06
Toplam	149	99,96

Katılımcıların, okul öncesi dönem çocuklarıyla dil becerilerini çalışırken karşılaştıkları sorunların içerik analizinin gösterildiği Tablo 4’e göre karşılaşılan sorunların en sık görüleninin bilişsel becerilerden kaynaklı sorunlar olduğu görülmüştür. Katılımcıların verdikleri cevaplar arasında, soyut düşünememek, hazırbulunuşluk düzeyinin yeterli olmaması, çocuğun öğrenme hızının yetersizliği, öğrenilenin unutulması, dikkat eksikliği, dikkat süresinin kısa olması gibi cevaplar yer almaktadır. İkinci sıklıktaki çocukların kişilik özelliklerine ait sorunlarda çocuğun çekingen olması, kendini ifade etmede sorunlar yaşamak, sorulan soruya cevap vermek istememek, bireysel farklılıklar, özgüvenli olmamak, çocuklarının ilgi alanlarının birbirinden farklı olması gibi sorunlar bulunmaktadır. Üçüncü sıklıktaki sorun olan dil bilgisi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar eğitimciler tarafından telaffuz problemleri, sesleri karıştırmak, cümle kuramamak, çocukların kelime hazinesinin az olması, kavramları bilememek gibi cevaplarla betimlenmiştir. Özel gereksinimli çocuklar başlığında, disleksi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm, görme yetersizliği olan çocuklar, işitme yetersizliği olan çocuklar cevapları verilmiş; tanısı olan çocukların tanılarına özgü yetersizliklerinden kaynaklanan problemler, davranışsal problemler, dikkat toplamadaki yetersizlikler ile sınıf seviyesinden geride olmak cevapları kaydedilmiştir. İletişim problemlerinde, soruya cevap vermemek, etkinliklere katılmayı reddetmek, konuşmak istememek cevapları kaydedilmiştir. Diğer kapsamında sıklığı 4’ten küçük olan cevaplar kategorize edilmiştir. Bunlar arasında; materyal eksikliği, çocukların harfleri öğrenmeden yazmayı istemesi, önceki öğrenme yaşantılarının yanlışlığı ve yetersizliği,

çocukların kitap okunmasından sıkılması, ters yazmak, okuma yazmayı bilen çocuk gibi cevaplar bulunmaktadır.

Dördüncü alt probleme yönelik olarak sorulan ‘Bu kazanımı kazandırırken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?’ sorusuna bazı katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

K2: “*Merkez ilçeye bağlı bir köy de görev yaptığım için köydeki çocukların çoğunun Türkçe dili gelişmediği için belli başlı sıkıntılarla karşılaşıyorum Türkçe ve Kürtçeyi karıştırdıkları için belli başlı problemler yaşıyorum.*”

K15: “*Bu kazanımı kazandırırken birçok sorunla karşılaşyorum çocukların dikkat süreleri kısa olduğu için, bireysel farklılıklar olduğu için, daha hareketli etkinlikler istedikleri için, çocuklar dikkatlerini hep canlı tutmak zorunda kalıyoruz bu da çok zor oluyor hani mesela hikâyede her şeyi hikâyede hep ilgiyi canlı tutmak zorundasın her öğrenciye hitap etmek zorundasın bu da çok zor bir sorun bence.*”

Dil Becerileri Kazanımlarının Değerlendirmesi

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında katılımcılara “Okul öncesi öğretmenleri dil gelişimine ait kazanımları değerlendirme işlemlerini nasıl yapmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların beş kazanım grubu için verdiği cevapların analizine ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Dil Becerileri Kazanımını Değerlendirme İşlemleri

İşlem Türü	f	%
Soru sormak	81	57,04
Gözlem yapmak	27	19,01
Etkinlik yaptırmak	12	8,45
Çocuğu konuşturmak	17	11,97
Diğer	5	3,52
Toplam	142	99,99

Ölçme işlemlerinde birinci sıklıkta kullanılan yöntemin soru sormak olduğu görülmüştür. İkinci sıklıkta kullanılan yöntem gözlem yapmak; üçüncü sıklıkta kullanılan yöntem çocuğa etkinlik yaptırmak olarak analiz edilmiştir. Diğer grubunda verilen cevaplar arasında isimlerini tanıma, o anda değerlendirmek gibi sıklık verisi 3’ün altında olan cevaplar alınmıştır.

Beşinci alt probleme yönelik olarak bazı katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

K9: “*Yeni öğrendiği kelimelere uygun cümle kurduruyorum. Daha sonradan o kelimelerin anlamlarını soruyorum. Sorulara verdikleri cevaplar ile ölçüyorum.*”

K6: “*Genelde sohbet ediyoruz çocuklarla yani güne başlama zamanında zaten sürekli anlatacakları bir şeyler oluyor yani bunun ile ilgili ekstra bir şey yapmıyorum bir materyal de kullanmıyorum sadece kendim uygun cümleler kurmaya çalışıyorum model olmaya çalışıyorum ve onların da nasıl cümleler kurduklarını gözlemliyorum yeterli mi dil gelişimleri uygun cümleler kurabiliyorlar mı sohbet ederken bunları gözlemliyorum ya da hikâye anlatıyorum bazen ellerine birer tane kitap verip oradaki resimlere bakarak hikâye oluşturmalarını, uydurmalarını istiyorum. Hikâye anlatıyorlar.*”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerinin dil becerilerinin okul öncesi dönem çocuklarına kazandırılmasına yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırmanın sonucunda, birinci alt problem olarak belirlenen dil becerileri kazanımları çalışılırken kullanılan yöntemlere yönelik analizler eğitimcilerin dil kazanımlarını çalışırken en sık drama, tartışma ve oyunu tercih ettiklerini ortaya çıkartmıştır. Drama Yunancadan türeyen ve oynamak anlamına karşılık gelen bir kelimedir (Maden, 2010). Drama çocuğun bir birey olarak kendisine duyduğu özgüvenine olumlu yönde destek sağlamaktadır. Bununla birlikte dramanın bireyin bilişsel becerilerine, dil becerilerine, motor becerilerine ve sosyal yönden gelişmesine de pozitif yönde etki ettiği bilinmektedir (Genç, 2010). Eğitimde dramanın kullanılması sadece dil becerilerinin özümzenerek öğrenilmesine destek olmakla kalmamakta; aynı zamanda çocuğun birden çok yönlü olarak gelişimine destek sağlamaktadır.

Çocukların oyun esnasında daha kolay kurdukları iletişim ve doğal ortamda öğrenmeye olan hazırbulunuşlukları sayesinde, eğitimciler öğrenme aktivitesini dramayla gerçekleştirip dil becerilerinin hayat içerisinde kendiliğinden kazanılmasına aracılık etmektedir. Dil gelişim sürecine yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen bir araştırmanın sonuçları bu araştırmanın da sonuçlarına paralellik gösterir biçimde, öğretmenlerin etkinliklerinde sıklıkla drama, Türkçe etkinlikleri ve oyunu tercih ettiklerini bildirmiştir (Kahriman-Pamuk ve Bal, 2019). Oyun temelli çevre farkındalığı sağlamaya yönelik planlanan etkinliklerin çocuklara uygulanması aracılığıyla yapılan bir çalışmada, öğrencilerin oyun etkinlikleriyle çevresel farkındalık düzeylerinin yükseldiği raporlanmıştır (Akbayrak ve Kuru-Turaşlı, 2017). Yabancı dil öğretiminde oyunların konuşma becerisine etkisini inceleyen bir çalışmada geleneksel yöntemler yerine oyun kullanılıp öğretmen yerine öğrencinin merkezde olduğu bir sınıf ortamının oluşturulmasıyla birlikte, öğrencinin birden çok duyusuna aynı anda hitap edilerek oyunla öğretilen yabancı dil becerilerinin daha etkili olduğu gösterilmiştir (Bekdaş, 2017).

Okul öncesi dönemde çocuklar için oyunun önemi Piaget, Montessori gibi birçok kuramcı tarafından vurgulanmış; çocuğun gelişim alanlarındaki rolü Dünyada kabul görmüştür. Eğer bir çocuk oyun oynuyorsa sağlıklıdır ve öğrenebilmektedir. Oyun, çocukların okula karşı olan tutumlarının pozitif olmasında etken olduğu gibi, erken çocukluk dönemindeki öğrenmelerde güçlü rol oynamaktadır (Tuğrul, 2017). MEB (2013) okul öncesi eğitimin temel ilkeleri arasında, oyunun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olduğunu vurgular ve bütün etkinliklerin de oyun temelli düzenlenmesi gerektiğini bildirir. Minifoğlu ve Işık Gürşimşek (2023) Kıbrıs örneğinde okul öncesi ve sınıf öğretmenlerini kapsayan; öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına dair görüşlerini inceledikleri araştırmalarında, Türkçe dil etkinlikleri kapsamında sıkça drama, oyun temelli etkinlikler ve parmak oyunu kullandıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin çocuklara dil becerileri kazandırmak için drama ve oyun yöntemlerini sıklıkla kullanıyor olmaları, eğitimcilerin çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına göre şekillendirilen bir eğitim süreci içerisinde olduğunu göstermektedir. Okul öncesi dönem çocuğunun kullandığı iki dil oyun ve resimdir. Bu yüzden okul öncesi dönemdeki çocuklara kazandırılmak istenen beceriler oyunlaştırılarak kazandırılmalıdır. Bu araştırma sonucunda en sık kullanılan yöntemin drama olması beklenen bir sonuç olarak yorumlanmaktadır.

Dil becerileri kazanımları çalışılırken kullanılan yöntemlere dayalı yapılan analizlerde görülen “soru-cevap” aynı zamanda beşinci alt problem olan değerlendirme süreçlerinde de yer almıştır. Soru-cevap hem bir öğretim hem de değerlendirme tekniği olarak birden çok amaçla kullanılıyor olarak görülmektedir. “Diğer” cevabının sıklığının birçok yöntemden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum, her eğitimcinin sınıf içinde çocukların düzeylerine, ilgi alanlarına göre farklı yöntemler kullandığının bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Her çocuk özeldir ve kendine özgü yollarla öğrenir. Eğitimcilerin en önemli görevi her çocuk için gereken en verimli öğrenme yolunu keşfetmektir. Her öğretmenin gelişimin en önemli ilkelerinden olan “bireysellik” ilkesine uygun biçimde kendi öğrencisinin yüksek yararı için yaratıcı yöntemler kullandığı düşünülebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olarak belirlenen dil becerileri kazanımları çalışılırken tercih edilen etkinlik türlerine yönelik yapılan analizler sonucunda, katılımcıların dil becerileri kazanımları için en sık Türkçe etkinliklerini kullandıkları görülmüştür. Türkçe etkinliklerini müzik, sanat, matematik ve en az sıklıkla fen etkinlikleri izlemiştir. Alan yazını incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinliklerine günlük 16-30 dakika (Eray Alışkan ve Güneşli, 2016), 10 ila +41 dakika (Şimşek ve Şimşek, 2020) arasında zaman ayırdıkları raporlanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin planladığı 3584 etkinliğin incelendiği başka bir araştırmada Türkçe, sanat ve oyun etkinliklerine yaklaşık %21 oranıyla en sıklıkta; fen ve drama etkinliklerinin %8 oranıyla en az sıklıkta yer verilen etkinlik türleri olduğu bildirilmiştir (Büyüktaşkaplı-Soydan, 2019). Karagöl (2018) yaptığı araştırmada 16 Mayıs 2018 tarihli okul öncesi lisans programını incelenmiş; doğrudan Türkçe etkinliklerine yönelik açıklamaya yer veren toplamda 10 ders olsa da bu derslerin hiçbirinin okul öncesi çocuğuna Türkçe becerilerinin nasıl kazandırılacağına dair bilgi vermediğini belirtmiştir. Bu sonuca göre; Türkçe etkinliklerinin okul öncesi öğretmenlerince dil kazanımlarını çalışırken en sık kullandıkları etkinlik türü olmasına rağmen; lisans eğitiminde dil becerilerini okul öncesi dönemdeki çocuğa Türkçe etkinlikleriyle nasıl kazandırılacağına yönelik uygulamaya dayalı becerilerin kısıtlı düzeyde sunulması dikkat çekicidir. Burada, eğitimcilerin bir nevi kendi içlerinde usta çırak ilişkisine benzer süreçleri olduğu düşünülebilir.

Matematik etkinliklerine yönelik yapılmış olan bir çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin %65’inin haftada beş kez, %11’inin haftada iki kez uyguladıkları; oyun temelli öğretme, soru-cevap, drama gibi yöntem ve tekniklerini daha sıklıkla tercih ettikleri, oyun ile Türkçe etkinliklerinde de sıklıkla matematiksel kavramları içerecek şekilde planlama yaptıkları raporlanmıştır (Yazlık ve Öngören, 2018). Bu araştırmanın sonuçlarını destekler şekilde matematik etkinliklerinin hafta içerisinde daha az sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerine yönelik yapılan bir araştırmada, sanat etkinlikleri kapsamında sıklıkla boyama, yırtma-kesme yapıştırma gibi etkinlikleri yaptıkları, bu süreçte de sıklıkla anlatım, gösterip yaptırma yöntem/tekniklerini kullandıkları belirtilmiştir (Özkan ve Girgin, 2014). Bu açıdan bakıldığında sanat etkinliklerinde tek yönlü bir etkileşim türü olduğu, bu yüzden çocukların özellikle ifade edici dil becerilerine katkısının daha az olacağı düşünüldüğünden, sanat etkinliklerinin dil becerileri kazandırılırken az sıklıkla tercih ediliyor olabilir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar da dil becerilerinde en sık Türkçe etkinlikleri, en az sıklıkla da fen etkinlikleri kullanıldığını göstermiş, alan yazınında bildirildiği şekliyle Fen etkinliklerinin okul öncesi öğretmenler tarafından daha az tercih edildiği (Kılıç, Tunçeli ve Ünsal,

2021; Özer-Bozer ve Tican-Başaran, 2025) sonucunu desteklemiştir. Dil becerilerinde kullanılan etkinlik türlerinin sıklığı, öğretmenlerin sınıf içinde zamanlarını ayırdıkları etkinlik türleriyle paralel görünmektedir.

Araştırmanın dil becerilerini kazandırırken kullanılan materyalleri incelediği üçüncü alt problemi kapsamında yapılan analizlerde, okul öncesi eğitimcilerinin dil becerilerini kazandırırken en sık kullandıkları materyal hikaye anlatım materyalleri olmuştur. En sık kullanılan Türkçe etkinlikleri türü göze alındığında, hikaye anlatım materyallerinin diğer materyaller arasında ilk sırada yer alması beklenen bir sonuç olarak yorumlanmıştır. Öğretmenler dil becerilerini kazandırırken hikaye anlatım materyalleri kapsamında kullandıkları araç-gereçleri, harf kutuları, yapboz ve marakaslar, çoğunlukla da eşleştirme, nesne, hikâye gibi türleri bulunan kartlar olarak belirtmişlerdir. Bu cevaplardan yola çıkılarak, eğitimcilerin dil becerilerini kazandırırken çok çeşitli materyalleri kullandıkları; bir materyalin birden fazla şekilde ve amaçla kullanıldığı söylenebilir. Alan yazınında bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gönen vd. (2010) araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama aracı olarak en sık kitapları kullandıklarını belirtmişlerdir. Ortaş (2014) araştırmasında, Türkiye'nin okuma sıralamasında 173 ülke arasında 86. sırada yer aldığını belirtmişse de okul öncesinde en çok kitap materyalinin kullanılması ileriki dönemlerde Türkiye'de kitap okuma oranının yükseleceğine dair umut vaat etmektedir. Kahrıman-Pamuk ve Bal (2019)'ın araştırma bulguları incelendiğinde, bu araştırmanın bulgularıyla benzer şekilde, okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimi sürecine destek olmak için tercih ettiği materyaller arasında, kitap, resimli kart, çizgi film, müzik aleti gibi materyallerin yer aldığı görülmektedir. Şimşek ve Şimşek (2020)'in araştırmasında elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinlikleri için kullandığı araç-gereçlerin başında kitaplar gelmekte, kuklalar, kostümler, görsel kaynaklar, hikaye kartları ve müzik aletlerinin de kullanıldığı bildirilmektedir. Bu yönüyle Şimşek ve Şimşek (2020)'in araştırma bulguları, bu çalışmada elde edilen bulgulardan duyu ve kavram materyalleri ile kukla-maske ve kostüme paralel şekilde görülmektedir. Öztürk ve Ömeroğlu (2015), dil bilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımının hazırlanması ve uygulanması açısından dil bilgisi öğretimine uygun bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada kavram haritasını kullandığını belirten sadece bir katılımcı olmuştur. Bu bulguda, eğitimcilerinin kavram haritası kullanımına dair yeterince bilgi sahibi olmamalarının etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Hızla değişen dünya düzenine ayak uyduran eğitim kurumları ve ilerleyen teknolojinin aracılığıyla eğitimciler teknolojik materyallerden de sıkça yararlanmaktadırlar. Bu bağlamda bu çalışmadan elde edilen bulgularla örtüşür biçimde özellikle bilgisayar, projeksiyon aleti kullanılırken (Bağcı, İlbaý ve Aslan Bağcı, 2014); bu teknolojiye erişemeyen öğretmenlerin, çocuklara kendi imkanlarını kullanarak (cep telefonu, müzik çalar vb.) araçlarla dil kazanımlarını kazandırmak için çaba gösterdikleri görülmüştür (Aydın, 2023). Bu bulgu, eğitim ortamlarında materyal eksiklerinin yaşandığını gösteriyor gibi gözükmemektedir. Alan yazınındaki araştırmalardan (Erol Karaçay, 2004; Kandır, Özbey ve İnal, 2009; Eray Alışkan ve Güneyli, 2016; Işık, 2015; Engin Demir, 2010) ve bu çalışmadaki katılımcıların cevaplarından yola çıkılarak genel anlamda eğitim ortamlarındaki materyal eksikliklerinin varlığı ve fiziksel yetersizlikler (Kurşunlu, 2018) göze çarpmaktadır. Artık materyaller ile oyuncakların kullanımı,

okul öncesi dönemin yaratıcılığına uygun biçimde, bir materyalin birden çok amaca hizmet ettiğini gösterir nitelikte olarak görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine dayanan analizler sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin dil becerilerini kazandırma sürecinde karşılaştıkları sorunları sıklıkla çocukların bilişsel becerilerinden ve çocukların kişilik özelliklerinden kaynaklı sorunlar olarak kategorize ettiği görülmüştür. Verilen cevaplarda çoğunlukla çocukların hazırbulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması; çekingen bir yapıya sahip olması, farklı ilgi alanlarının olması, diş, dil, damak yapısı gibi fiziksel sorunlarının olması dil becerilerinin kazanımında sorun teşkil eden durumlar olarak betimlenmiştir. Babayiğit (2017)'in Türkçe dersinde karşılaşılan sorunları beş farklı temada topladığı araştırmasındaki temalarda da en sık karşılaşılan sorunların öğrenciden kaynaklanan sorunlar ile velilerin ilgisizliği olduğuna dair bilgilendirme yer almıştır. Bu araştırmada bulgularında da sınıfların kalabalık olması, çocukların içe kapanık-çekingen olması öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar arasındadır. Bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde, Ağgöl-Yalçın ve Yalçın'ın (2018) Ağrı'daki okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşlerini araştırdıkları çalışmasında okul öncesi eğitim müfredatının kazanım ve göstergeler açısından anlaşılabilir olmadığı, müfredatın öz becerileri kazandırmakta yetersizlikler taşıdığı, farklı yaş gruplarıyla ders yürütülmesinin sınıf içi uygulamalara olumsuz etki ettiği gibi sonuçlar bulunmuştur. Buna karşın okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programına dair görüşlerini içeren başka bir araştırmada, katılımcılar okul öncesi eğitim programının uygulanmasında karşılaşılan problemlere; sınıf ortamında merkez oluşturamamak, günlük eğitim akışının gereksiz olması, hizmet içi eğitimin geç verilmesi gibi cevaplar vermiştir (Özsırkıntı vd., 2014). Bu açıdan incelendiğinde öğretmenlerin problemler ve öncelikler bazında farklı cevapları olduğu görülmektedir.

Bu araştırma bulguları arasında yer alan şive/dil farklılığından kaynaklı sorunlar açısından alan yazını incelendiğinde, bulguyu destekler biçimde, okul öncesi öğretmenlerinin farklı zaman ve bölgelerde çocukların Türkçeden farklı ana dile sahip olmalarının eğitim süreci içinde zorluklara sebep olduğuna dair araştırma sonuçları yer almaktadır (Avcı, 2019; Başar, Akan ve Çiftçi, 2018; Düzen ve Memduhoğlu, 2023). Dil becerileri kazanma sürecinde eğitim ile çocuğun ana dili farklılığı, dil becerileri kazanmak başta olmak üzere akademik becerileri kazanmak, iletişim becerilerinde yetersizlik, uyum zorlukları gibi sorunları beraberinde getirmekte gibi görülmektedir.

Katılımcıların dil kazanımlarını çalışırken problem olarak nitelendirdikleri sınıfta özel gereksinimli bireylerin varlığı konusu, üzerinde hassasiyetle durulması gereken çok önemli bir noktadır. Eğitimciler, sınıflarında özel gereksinimli bireyler olduğu için dil kazanımı becerilerini çalışmakta zorlandıklarını, özel gereksinimli bireylere yönelik ayrıca çalışma gerektiğini ancak kendilerinin bu çalışmaları yapamadıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma sebep olarak çocuğa sınıf içinde bireysel olarak yeterince vakit ayıramamak ve özel gereksinimli bireylere dil becerilerini özel olarak nasıl öğretilmesi gerektiğini bilmemeyi ifade etmişlerdir. Alan yazını incelendiğinde; bütünleştirme çalışmalarının (özel gereksinimli bireyin kendi yaş grubuyla aynı düzeydeki sınıfta eğitim-öğretim etkinliklerine dâhil olması) hem özel gereksinimli çocuk açısından hem de tipik gelişim gösteren çocuk açısından yararlı olduğuna dair birçok farklı çalışmaya rastlanmaktadır (Özakün, 2024; Tıkıroğlu ve Özen, 2021; Ekici ve İnce, 2021). Özel gereksinimli çocukların akranları tarafından erken çocukluk döneminde kabul edilmeleri, yetişkinlik

dönemlerindeki akademik başarılarına, okula devam etme durumlarına etki edebilmektedir (Bakkaloğlu, Bilal Özbek ve Bülbin Sucuoğlu, 2020). Buna karşın, okul öncesi eğitimcilerinin özel gereksinimli bireylerle etkili çalışmaya yönelik yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıklarını bildirmeleri (Kocaoğlu vd., 2023) çözümlenmesi gereken önemli bir sorun olarak göze çarpmaktadır.

Katılımcılar, dil becerileri çalışırken aile desteği olmamasını bir zorluk olarak bildirmişlerdir. Aile katılımı, tüm okul sürecinde önemli olmakla birlikte, okul öncesi dönemde çocuğun okula uyumuna, akademik becerilere hazırlık sürecine olumlu katkılar sağlaması açısından çok önemlidir. MEB planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarının her birinde ailenin yer almasını hedefleyen program hazırlamış olsa da öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinin aile katılımını ne düzeyde içerdiği, aile katılımının sıklığını belirleyen bir faktör niteliğindedir. Bu konuda yapılmış bir araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin hazırladıkları 349 etkinlikten 119'unun yani sadece %32 oranında etkinliğin aile katılımını içerdiği; Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde aile katılımına uygun etkinliklerin %90 oranında olmasına karşın; aile katılımının %30 seviyesinde kaldığı raporlanmıştır (Kurtulmuş, 2016). Okul öncesi öğretmenlerinin 32 aile katılımı çalışmasından ne kadarını dönem içerisinde gerçekleştirdiğini araştıran bir çalışmada, sadece 4 etkinliğin (anne-babayla ilk görüşme, tanışma toplantısı, okula geliş gidişte görüşme, yıl sonu sergisi) tüm katılımcılar tarafından yapıldığını raporlamıştır (Ogelman, 2014). Alan yazınında bu araştırmanın sonuçlarıyla paralel nitelikte, Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının istenilen düzeyde olmadığı (Ural ve Gülşen, 2021; Kurtulmuş, 2016; Ogelman, 2014), öğretmenler ve aileler açısından ailenin eğitime katılmasında sorunlar olduğu bildirilmektedir (Bilaloğlu ve Aktaş Aras, 2019). Aile katılımındaki yetersizliklerin sebepleri genel olarak ebeveynlerden kaynaklı sorunlar ile okuldan kaynaklı sorunlar olarak iki grupta incelenebilir. Ebeveynlerden kaynaklı sorunlar arasında, ebeveynin mesai saatleri yüzünden eğitime katılamaması, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yetersiz olması (Toran ve Özgen, 2018; Hornby ve Blackwell, 2018; Aslanargun, 2007), sosyo-ekonomik düzeyden kaynaklanan sorunlar (Başaran ve Koç, 2001), annelerin babalara fırsat vermemesi (Levine, 1993); babaların okul ile ilgili işleri annenin görevi olarak düşünmesi, ebeveynlerin eğitime katılmakla ilgili bilgi eksikliklerinin olması, aile katılımına karşı olumsuz tutum geliştirmiş olmak (Toran ve Özgen, 2018) gibi faktörler bulunmaktadır. Okuldan kaynaklı sorunlar arasında etkinliklerin geç planlanması ve planlanan etkinliklerin ailelere geç duyurulması (Başaran ve Koç, 2001), öğretmen ve okul yönetiminin ebeveynlere yeterince ilgi göstermemesi (Aslanargun, 2007), eğitimcilerin babaların eğitime katılımına yönelik uygulamalar planlamaması, eğitimcinin babanın eğitime katılımına dair olumsuz yaklaşımı (Levine, 1993) gibi faktörler yer almaktadır. Alan yazını göz önüne alındığında, aile katılımının okul öncesi dönemdeki kısıtlılığı bu araştırma sonuçlarında da yer almıştır.

Dil becerilerini değerlendirme sürecinin irdelendiği beşinci alt probleme dayanan analizler sonucunda, okul öncesi eğitimcilerinin dil becerilerini kazandırma sürecinde, değerlendirme yapmak için en sık kullandıkları yöntemin soru sormak olduğu; bunu gözlem yapmak, etkinlik yaptırmak ile çocuğu konuşturmanın izlediği görülmüştür. Alan yazını incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinlikleri başta olmak üzere, etkinlik değerlendirmesi yaparken benzer teknikleri kullandığı görülmektedir. Yapılan bir araştırmada bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşür şekilde okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinliklerini

değerlendirme tekniği olarak en yoğun soru-cevabı sonrasında drama, resim çizme, açık uçlu sorular ve gözlemi kullandıkları raporlanmıştır (Şimşek ve Şimşek, 2020). Türkiye ve Balkan ülkelerinin (Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya) dil gelişim alanlarına yönelik okul öncesi eğitim programlarını inceleyen bir araştırmanın bulgularına göre, Balkan ülkelerinde dil gelişimini değerlendirme sürecinde gözlem, gelişim formları, envanterler, portfolyolar sıklıkla kullanılırken; Türkiye’de de gözlem, kazanım değerlendirme formları ile portfolyolar kullanılmaktadır (Erişen, Ellez ve Kaya, 2022). Bu araştırmanın sonuçlarıyla paralel şekilde gözlem yapmak ortak bir değerlendirme metodu olarak görünmektedir. Değerlendirme sürecinde öğretmen tutumlarının incelendiği bir araştırmadan elde edilen sonuçlar, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyim süresi, örgün veya açık öğretim mezunu olmak, okulun bulunduğu çevredeki sosyo-ekonomik durum, sınıfta özel gereksinimli çocuk bulunması, sınıf mevcudu gibi faktörlere göre farklılık göstermediğini bildirmiştir (Gelebek-Üstün ve Uzun, 2020). Buna göre, öğretmenlerin değerlendirme yöntemlerini tercih ederken kendilerinin sınıfın-çocuğun durumuna en uygun gördükleri yöntemi seçtiği düşünülmektedir.

Okul öncesi dönemde kullanılan ölçme değerlendirme yöntemleri genel olarak ikiye ayrılmaktadır: Objektif testler, eşleştirme testleri gibi yöntemlerin olduğu geleneksel değerlendirme yöntemleri; gözlem, portfolyo, anekdot kaydı, performans değerlendirme, gelişim kontrol listesi, gelişim raporu gibi yöntemleri içeren alternatif değerlendirme yöntemleri (Şahin, 2014). Katılımcıların sıklıkla çocuğu konuşturmak, etkinlik yaptırmak, gözlemlemek cevaplarını verdiği göz önüne alındığında; dil becerilerine dair kazanımların eğitim-öğretim sürecinin akışında değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, okul öncesi eğitimin doğasına uygun ve beklenen bir durumdur. Dil becerilerinin değerlendirilmesinde aile raporlarının önemine dikkat çeken araştırmalar olsa da (Üstündağ, 2017) okul öncesi eğitimcilerinin değerlendirme sürecinde ebeveyn katılımından yeterince faydalanılmadığı görülmektedir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara, okul öncesi öğretmenlerinin genellikle alternatif değerlendirme yöntemlerini tercih ettiği görülmektedir. Bu durum, alternatif değerlendirme yöntemlerinin geleneksel yöntemlere göre okul öncesi dönemin günlük plan akışına daha uygun görülmesinden kaynaklanıyor olabilir. Aynı zamanda, sonuç değil daha çok süreç odaklı değerlendirmeye fırsat verdiğinden sınıf içinde ders işleyişini çok fazla kesmeden, olağan akış içerisinde değerlendirme gerçekleştirebildiği için eğitimciler tarafından daha işlevsel ve uygulanabilir bulunabilir. Bu bağlamda, okul öncesi dönemde verilen eğitimin amacına uygun olarak, çocuğun sınıf içi-dışında kazandıklarını hayatın akışı içerisinde izleyerek; süreç içerisinde özümsemesine dayalı bir değerlendirme yapılması anlamlı bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Bu araştırma aşağıdaki gibi öneriler sunularak sonuçlandırılabilir:

Okul öncesi dönem çocuklarına dil becerilerini kazandırırken kullanılacak teknik/yöntem ve stratejilerin uygulamalı olarak lisans dersleri ve hizmet içi eğitimlerle güncellenerek öğretmenlere sunulması,

Hızla değişen teknolojik düzene ayak uydurabilecek, sürdürülebilir, alternatif kullanımlara açık, yaratıcılığı destekleyecek okul öncesi dil becerilerine katkı sağlayabilecek dijital materyallerin geliştirilmesi ve öğretmenlerin erişebileceği şekilde sunulması,

Teknolojik materyallerdeki eksikliklerin ilgili birimlerce tamamlanarak öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulması,

Okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimli veya risk grubunda yer alan dezavantajlı gruptaki çocuklarla çalışabilmesi için başta Bireysel Eğitim Planı gibi kolaylaştırıcıları kullanabilmesi, bahsedilen gruplardaki çocukların eğitim aldığı sınıflarda bütünleştirme çalışmalarıyla uyumlu olarak, kapsayıcı sınıf yönetimi etkinliklerinin mikro öğretim yoluyla deneyimleyeceği atölyeler planlanması,

Dil becerilerinin değerlendirilmesi sürecinde aile katılımı sağlanarak ailelerin eğitimin içerisinde yer almasına katkı sağlanması önerilebilir.

Bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar ışığında kurgulanacak bir izleme çalışmasında, okul öncesi eğitimcilerinin dil becerisi kazanımlarını çalışırken kullandıkları Türkçe etkinlikleri uygulamada gözlemle derinlemesine incelenerek karşılaştırılabilir.

Katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkılarak, okul öncesi dönemdeki çocukların özdenetim, duygu kontrolü, özgüven, kendini ifade etme becerisi gibi sosyal-duygusal becerilerinin desteklenmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Bu araştırmanın veri toplama sürecinde Türkiye’de yürürlükte olan okul öncesinde eğitim müfredatının akademik becerilerle okuma yazmaya hazırlık becerilerinin gelişimine büyük oranda önem verirken; çocukların duygularını tanımlaması, anlamlandırması ve yönetmesi gibi öz farkındalık içeren sosyal becerilerin kazandırılmasına akademik beceriler kadar yer vermediği göze çarpmaktadır. Bu becerilere yeterince sahip olmayan çocukların, sınıf içinde kendilerini ifade etmelerinde sorunlar yaşadığı, çekingenlik yaşadığı ve dil becerilerinin kazandırılması sürecinde sorunlar yaşadığı katılımcılar tarafından dile getirilen sorunların başında gelmektedir. Gelişime bütüncül bir bakış açısıyla bakıldığında, her gelişim alanının desteklenmesi kritik önem taşıdığından; okul öncesi eğitim programına özellikle özgüven, özdenetim, öz farkındalık, duygu becerileri temelli kazanımların eklenmesinin çocuklara pozitif yönde etki edeceği düşünülmektedir.

Yazarlık Katkısı

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi çerçevesinde, birinci yazarın makaleye katkı oranı yüzde elli iken, ikinci yazarın makaleye katkı oranı da yüzde ellidir.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Karar Tarihi: 26.05.2021

Belge Numarası: E-29563864-050.04.04-61786

KAYNAKÇA

- Ağgöl Yalçın, F., & Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online*, 17(1).
- Akbayrak N., & Kuru Turaşlı, N. (2017). Oyun temelli çevre etkinliklerinin okul öncesi çocuklarının çevresel farkındalıklarına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 239-258.
- Aras, S., Ülker, A., & Altun, D. (2023). Okul Öncesi Eğitim Programı'nın K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeline Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 791-812. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1309000>
- Arslantosun, B. (2021). Language and a spectrum of related dimensions. *International Journal of Educational Spectrum*, 3(1), 80-91.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 119-135.
- Avcı, F. (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Mülteci Öğrencilerin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Language Teaching and Educational Research*, 2(1), 57-80.
- Avcı, N. (2019). *Okul öncesinde materyal geliştirme*. Hedef Yayıncılık.
- Aydın, A. (2023). *Okul öncesi öğretmenlerinin teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutumları ile dijital materyal oluşturabilme öz-yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No.:838138) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, S., & Kurtulmuş, Z. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 231-250.
- Aydoğan, Y., Özyürek, A., & Gültekin Akduman, G. (2018). *Öğrenme ve öğretme teknikleri*. Vize Yayıncılık.
- Babayiğit, Ö. (2017). İlkokul Birinci Sınıf Türkçe Dersinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 34-42.
- Bağcı, H., İlbay, A. B., & Aslan Bağcı, Ö. (2014). Examining preschool teachers' attitudes about the usage of technological tools in education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152 (2014), 143-148.
- Bakkaloğlu, H., Bilal Özbek, A., & Bülbin Sucuoğlu N. (2020). Okul öncesi bütünleştirme uygulamalarında özel gereksinimli ve tipik gelişen çocukların sosyal kabulleri: Boylamsal bir çalışma. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 369-391.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Yayıncılık.
- Başar, M., Akan, D., & Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Educational Journal*, 26(5), 1471-1578.
- Başaran, S., & Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanabilmesi için alternatif bir model*. Milli Eğitim Basımevi
- Bayraktar, F., B. (2024). *Etkileşimli Dil Bilgisi Öğretiminin Öğrencilerin Dil Bilgisi Başarıları ve Dil Bilgisi Tutumları Üzerine Etkisi: 6. Sınıf Örneği* (Tez No: 875426) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Beard, A. (2018). Speech, language and communication: a public health issue across the lifecourse. *Paediatrics and Child Health*, 28(3), 126-131.
- Bekdaş, M. (2017). Yabancı dil öğretiminde oyunların konuşma becerisine etkisi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 18-26.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri (24. baskı)*. Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüктаşkapu-Soydan, S. (2019). Okul Öncesi Eğitim Etkinlik Planlarının Etkinlik Çeşidi ve Bireysel-Küçük/ Büyük Grup Olarak Planlanması Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(3), 1081-1092.
- Coşkun, H., & Paksoy, M. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Lisans Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). *Research Design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. (A. Demir, çev.). Eğiten Kitap.
- Çetingöz, D. (2025). Orman Okulu Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38, 39-64.
- Çiçek, A. (2002). 0-6 yaş grubu çocuklarda dil gelişimi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 115-124.
- Çiftçi, S. & Taşkın, N. (2025). Okul öncesi eğitim programının iki dilli çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi. *The Journal of Social Sciences*. 12(74). 209-224.
- Çobanoğlu, R., Yıldırım, A., & Çapa Aydın, Y. (2020). Okul öncesi eğitimin niteliğine bir bakış: Aileler, öğretmenler ve çalışma koşulları ile ilgili sorunlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 407-430.
- Düzen, N., & Memduhoğlu, H. B. (2023). İki dilli çocukların yaşadığı bölgelerde çalışan ilkökul öğretmenlerinin karşılaştıkları zorluklar ve buna dair çözüm önerileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(1), 65-87.
- Engin Demir, C. (2010). Problems that preschool teachers face in the curriculum implementation. (Tez No: 263041) [Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Eray Alışkan, E., & Güneyli, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerine ilişkin görüşleri: Lefkoşa örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 348-371.
- Erol Karaçay, Ö. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan Türkçe dil etkinliklerinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. (Tez No: 143824) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Gelebek-Üstün, B., & Uzun, H. (2020). Okul Öncesi Eğitiminde Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen Tutumlarının İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 39(2), 64-80.
- Genç, H. (2010). Eğitimde drama ve/veya dramada eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-104.
- Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G., & Özyürek, A. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Dil Etkinliklerini Uygulama Biçimlerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 23-40.
- Güven, O., S. (2009). *Erken dil gelişimi testi-üçüncü edisyon'un [test of early language development-third edition (teld-3)] Türkçeye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik ön*

- çalışması (Tez No: 236587) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Hornby, G., & Blackwell, I. (2018). Barriers to parental involvement in education: an update. *Educational Review*, 70(1), 109-119.
- Işık, N., E. (2015). Öğretmenlerin MEB 2013 okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri ve programı kullanma durumları (Tez No: 397478) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kandır, A., & Yazıcı, E. (2016). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimi Yönünden Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3).
- Kandır, A., Özbey, S., & İnal, G. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarını planlama ve uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 373-387.
- Karagöl, E. (2018). Dil Becerileri Eğitimi Açısından Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2 (2), 159-171.
- Karaoğlu, H., & Esen Çoban, A. (2019). Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 211-229.
- Kılıç, Z., Tunçeli, H. İ., & Ünsal, F.Ö. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim-öğretim süreçlerinde uygulamayı tercih ettikleri etkinlik türlerine ilişkin görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 54(1), 69-90.
- Kiremit, R. F. (2019). Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 159-174.
- Kocaoğlu, A., Acartürk, H. T., İskenderoğlu, A., & Çelenk, H. B. (2023). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 47-69.
- Kurşunlu, E. (2018). Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özelliklerinin incelenmesi (Tez No: 516196) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kurtulmuş, Z. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Etkinlik Planlarında Aile Katılımı Boyutunun İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(1), 71-84.
- Levine, J. A. (1993). Involving fathers in Head Start: A framework for public policy and program development. *Families In Society*, 74(1), 4-19.
- Maden, A. (2010). Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 503-519.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Thousand Oaks, Sage Publications.
- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). Matematik dersi öğretim programı ve kılavuzu 9. – 12. Sınıflar. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Minifoğlu, Ş., & Işık Gürşimşek, A. (2023). Ana sınıf ve ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin okul öncesi dönemde yürütülen okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili görüşleri, *Temel Eğitim Dergisi*, 17(1), 6-23.
- Ogelman, H., G. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı Çalışmaları: Denizli İli Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (17), 259-284.
- Ortaş, İ. (2014). Türkiye ve Dünyada Kitap Okuma Değerlerinin Karşılaştırması ve Sosyal Yaşamımıza Etkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(3), 323-337.
- Özakün, Ö. M. (2024). Kaynaştırma ve Bütünleştirme Yöntemi ile Eğitimin İncelenmesi: Literatür Çalışması. *International Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 11(103), 204-213.
- Özbek, S., Yurtal, F., & Deretarla Gül, E. (2025). Okul öncesi öğretmenlerin erken okuryazarlık uygulamaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(1), 51-65.
- Özdoğru, M. (2021). Özel Gereksinimli Çocukların Okul Öncesi Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Temel Eğitim Dergisi*, 11. 6-16.
- Özen, M. (2024). 0-24 ay arası bebeklerde dil edinim süreci ve dil gelişimini destekleyen etkinlik önerileri (Tez No: 844209) [Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Özer Bozer, D., & Tican Başaran, S. (2025). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretim Programlarına Bağlılıkları: Aylık Eğitim Planları Üzerine Bir Çalışma. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 2471-3511.
- Özkan, B., & Girgin, F. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Collages*, 4(4), 79-85.
- Özsırkıntı, D., Akay, C., & Bolat, E. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşleri Adana İli Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 313-331.
- Öztürk, J., & Ömeroğlu, A. (2015). Dil bilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 69-86.
- Şahin, M. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme hakkındaki düşünce ve uygulamaları (Tez No. 375601) [Yüksek Lisans Tezi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Şimşek, E. E., & Şimşek, B. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinlikleri uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies – Educational Sciences*, 15(3), 2085-2100.
- Tıkıroğlu, Ç., & Özen, A. (2021). Erken çocukluk dönemindeki kaynaştırma uygulamalarında sosyal etkileşimin geliştirilmesine yönelik akran aracılı müdahaleler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(3), 749-769.
- Toran, M., & Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Öğretmenler ne düşünüyor, ne yapıyor?. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 229-245.
- Tuğluk, M. N., & Özkan, B. (2019) MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Analizi., *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 29-38.
- Tuğrul, B. (2017). Dünya oyunun gücünde uzlaştı şimdi bu gücü çocukların yararına kullanma zamanı: Hadi Türkiye. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 259-266
- Üstündağ, A. (2017). Dil becerilerinin değerlendirilmesinde aile raporlarının kullanımı ve önemi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 3(1), 92-92.

- Yaşar Ekici, & İnce, S. (2021). Erken çocukluk eğitiminde kaynaştırma. *Erken çocukluk eğitimi kuramdan uygulamaya*. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Yazlık, D. Ö., & Öngören, S. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Matematik Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin ve Sınıf İçi Uygulamalarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 1264-1283.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz Bursa, G. (2024). İ. Coşkun., & G. Ilgaz (Eds), Erken çocukluk döneminde dil gelişiminin desteklenmesi: Vygotsky yaklaşımı. *Eğitim Bilimleri ve Alan Eğitimi Güncel Konular* (s. 87-108). Paradigma Akademi Yayınları.
-